

مجموعه آثار

علامه سید مرتضیٰ علمگرجی

برگستره کتاب و سنت

مترجم: محمد جواد کریمی

آیه تطهیر در دو مکتب

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

در کسب کتب و سنت

آیت تطهیر در کتب و مکتب

تألیف: علامه سید مرتضیٰ عسکری

ترجمہ: محمد جواد کرمی

تصحیح و تنظیم: کرمرضا خزلی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَ
الْيَوْمَ الْآخِرَ وَ ذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا). (سوره احزاب، آیه ۲۱)

به راستی که رسول خدا (صلی الله علیه و آله) برای شما اسوه
و سرمشق نیکویی است، برای آنان که به خدا و روز قیامت امید
داشته و خدا را بسیار یاد می کنند.

مقدمه ناشر:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(الحمد لله رب العالمين كثيراً كما هو أهله، والصلاة والسلام على محمد وآله الطيبين الطاهرين، سيما بقیة الله فی العالمین، واللعنة على أعدائهم ومخالفیهم و منكری فضائلهم).

همانا انبیای الهی و در پی ایشان اوصیای آنها و در دوران غیبت علمای دین گشایندگان راه و روشن کنندگان مسیر الی الله هستند. مثل آنها مانند ماه و ستارگان در شب تاریک و ظلمانی است. سوسو زنان هدایتگر جا ماندگان در راهند.

انبیا و اوصیای ایشان طلعه داران این مکتبند. علما و فقهاء پیروان ایشانند در دوران غیبت در شناسایی سیره انبیا و اوصیا که حقیقت اسلام است و در اعمال و حرکات و گفتار آنان تجسم شده است. این علما و فقها هستند که سره و ناسره را از هم جدا کرده و به کنکاش در حقیقت اسلام پرداخته و آن را در اختیار مردم قرار می دهند تا آنان را از غرق شدن در گرداب جهالت نجات دهند.

حضرت آیت الله علامه عسکری یکی از این شخصیت‌های نادر در جامعه اسلامی تشیع است که عمر شریف و با برکت خود را در تحقیق و تدبر در شناخت اسلام مکتب **اهل بیت (علیهم السلام)** گذرانده است. ایشان مباحث دینی را از جایگاه برخورد‌های سطحی به عمق تحقیق علمی کشاند و به دور از تعصبات مذهبی و با ادله مورد قبول دو مکتب **اهل بیت (علیهم السلام)** و مکتب خلفا به دفاع از مذهب تشیع پرداخت.

بدین سبب تألیفات معظم له در سراسر جهان اسلام اشتها خاصی یافته و به زبانهای مختلف ترجمه و منتشر گردیده است.

کتاب حاضر تدوین شده هفده جزوه بر گستره کتاب و سنت است که در سالهای قبل به صورت مجزا و در قطع جیبی چاپ گردیده است و شامل بررسی و پاسخهای جامع و مانع ایشان از مصادر و کتب معتبر اهل سنت به مسائل مطرح شده آنها علیه مکتب **اهل بیت (علیهم السلام)** است.

موسسه علمی فرهنگی علامه عسکری در جهت حمایت مادی و معنوی از فعالیتها و آثار علامه عسکری و گسترش هرچه بیشتر دامنه این فعالیتها در فعالیتها در سطح جوامع اسلامی تشکیل شده است.

روابط عمومی موسسه علمی فرهنگی علامه عسکری

مقدمه

(وحدت بر محور کتاب و سنت)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ وَ السَّلَامُ عَلٰی اَصْحَابِهِ الْبَرَّةِ الْاَمِيَامِينَ).

ما مسلمانان یکپارچه، از درون و از راه مسائل اختلافی با خود به نزاع برخاستیم و دشمنان اسلام از برون و از راهی که ندانستیم، وحدتمان را به تفرقه و شوکتان را به ضعف کشاندند تا از دفاع ناتوانمان کردند و بر ما چیرگی یافتند؛ در حالی که خدای سبحان فرموده است:

(وَ اطِيعُوا اللَّهَ وَ رَسُولَهُ وَ لَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَ تَذْهَبَ رِجْكُمْ) (۱)

خدا و پیامبرش را اطاعت کنید و با یکدیگر نزاع نکنید که ناتوان شوید و قدرت و شوکت شما برود!

پاورقی:

۱- سوره انفال، آیه ۴۶.

آری:

(وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ) (۱)

هر مصیبتی به شما رسد، دستانورد خودتان است و خداوند بسیاری را نیز، می بخشد!

پس شایسته آن است که امروز و هر روز، به « کتاب و سنت » بازگردیم و وحدت کلمه خود را بر محور « کتاب و سنت » بازیابیم که خدای متعال می فرماید:

(فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ). (۲)

اگر در چیزی نزاع کردید [حکم] آن را به خدا و رسول بازگردانید.

ما نیز، در این سلسله از بحثها به « کتاب و سنت » مراجعه کرده و ابزار روشننگر راهمان در مسائل مورد اختلاف را از « کتاب و سنت » می گیریم تا به اذن خدای متعال بار دیگر وسیله وحدت کلمه و یکپارچگی شود. امیدواریم دانشمندان و متفکران اسلامی نیز، در این میدان با ما همراهی نموده و دیدگاههای خود را برای ما ارسال دارند.

سید مرتضی عسکری

پاورقی:

۱- سوره شوری، آیه ۳۰.

۲- سوره نساء، آیه ۵۹.

آیت تطهیر در کتب دو مکتب

آیت تطهیر در مدارک مکتب خلفا

رسول خدا (صلی الله علیه و آله) و نزول رحمت الهی
حاکم (۱) در کتاب خود مستدرک صحیحین از عبدالله بن جعفر (۲) روایت
کند که گفت: رسول خدا (صلی الله علیه و آله) هنگامی که رحمت الهی را در
حال نزول دید فرمود: «به سوی من بخوانید، به سوی من بخوانید».
صفیه گفت: چه کسی را ای رسول خدا؟
فرمود: «اهل بیتم را، علی و فاطمه و حسن و حسین را».

پاورقی:

۱- حاکم ابوعبدالله محمد بن عبدالله نیشابوری متوفای ۴۱۵ هجری امام محدثان اهل سنت
است. عنوان حاکم بالاترین درجه محدثان اهل سنت به شمار می رود، اولین درجه نزد آنان
محدث است، بعد از او حافظ، بعد حجت و سپس حاکم. مراجعه کنید: المختصر فی علم رجال
الاثر، ص ۷۱.

۲- عبدالله بن جعفر ذوالجناحین [جعفر طیار] فرزند ابوطالب، مادرش اسماء بنت عمیس
خثعمی است. در حبشه به دنیا آمد و پیامبر را درک نمود. پس از سال هشتاد هجری وفات کرد.
شرح حال او در اسد الغابۀ، ج ۳، ص ۳۳ آمده است.

آنان را آوردند و رسول خدا (صلی الله علیه و آله) کسای خود را بر روی آنان افکند. سپس دستانش را بالا برد و عرض کرد: « خداوندا! اینان آل منند، پس بر محمد و آل محمد صلوات فرست ».

در این هنگام خدای عز و جل این آیه را نازل فرمود:

(إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا). (۱)

خداوند تنها می خواهد رجس و پلیدی را از شما « اهل بیت » دور کند و شما را پاک و پاکیزه گرداند.

حاکم گوید: اسناد این حدیث صحیح اند. (۲)

پاورقی:

۱- سوره احزاب، آیه ۳۳.

۲- مستدرک حاکم بر صحیح مسلم و بخاری، ج ۳، ص ۱۴۷ - ۱۴۸.

نوع کساء به روایت عایشه (۱)

مسلم در صحیح، حاکم در مستدرک، بیهقی در سنن کبری و هر یک از طبری و ابن کثیر و سیوطی در تفاسیر خودشان روایت کرده اند: (۲)

«بامدادی رسول خدا (صلی الله علیه و آله) با کسائی از پشم سیاه بیرون شد. حسن بن علی رسید، او را داخل کساء کرد، سپس حسین آمد، او را هم داخل کرد، سپس فاطمه (علیها السلام) آمد، او را هم داخل کرد، پس از آن علی (علیه السلام) آمد، او را نیز داخل کساء کرد و گفت:

(إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُمُ تَطْهِيرًا).

خداوند تنها می خواهد رجس و پلیدی را از شما «اهل بیت» دور کند و شما را پاک و پاکیزه گرداند.

پاورقی:

-
- ۱- عایشه دخت ابوبکر، زوجه رسول خدا (صلی الله علیه و آله) که هجده ماه پس از هجرت او را به خانه آورد و در سال ۵۷ یا ۵۸ یا ۵۹ هجری از دنیا رفت. ابوهریره بر او نماز خواند و در بقیع دفن گردید. شرح بیشتر را در کتاب نقش عایشه در تاریخ اسلام بیابید.
- ۲- صحیح مسلم، باب فضائل اهل بیت النبی (صلی الله علیه و آله)، ج ۷، ص ۱۳۰؛ مستدرک حاکم بر صحیح مسلم و بخاری، ج ۳، ص ۱۴۷؛ سنن الکبری بیهقی، باب بیان اهل بیت و الذین هم آله، ج ۲، ص ۱۴۹؛ تفسیر طبری، ج ۲۲، ص ۵؛ تفسیر ابن کثیر؛ جامع البیان، ج ۳، ص ۴۵۸؛ جمع الاصول، ج ۱۰، ص ۱۰۱ - ۱۰۲؛ تیسیر الوصول، ج ۳، ص ۲۹۷؛ و تفسیر سیوطی، الدر المنثور، ج ۵، ص ۱۹۸ ۱۹۹.

نوع کساء به روایت ام سلمه (۱)

طبری و قرطبی در تفسیر آیه از ام سلمه روایت کنند که گفت: هنگامی که آیه **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...** نازل شد، رسول خدا (صلی الله علیه و آله) علی و فاطمه و حسن و حسین (علیهما السلام) را فرا خواند و کسائی خیبری را بر آنان پوشانید... (۲)

در حدیث دیگری گفته است: عبای خود را بر آنان پوشانید. (۳)

پاورقی:

۱- ام سلمه، هند دختر ابوامیه قرشی مخزومی، رسول خدا (صلی الله علیه و آله) پس از آنکه همسر اولش ابوسلمه بن عبدالأسد در جنگ احد مجروح و به سبب آن وفات کرد، با او ازدواج نمود.

ام سلمه پس از شهادت امام حسین علی (علیه السلام) در سال ۶۰ هجری از دنیا رحلت کرد. شرح حال او در اسد الغابه و تقریب التهذیب آمده است.

۲- این حدیث را ابوسعید از ام سلمه روایت کرده است. تفسیر طبری، ج ۲۲، ص ۶.

۳- این حدیث را شهر بن حوشب از ام سلمه روایت کرده است. تفسیر طبری، ج ۲۲، ص ۶. ابن کثیر نیز در ج ۳، ص ۴۸۵ تفسیر خود به آن اشاره کرده است.

چگونه نشستن اهل بیت (علیهم السلام) در زیر کساء

(الف) به روایت عمر بن ابی سلمه^(۱)

طبری و ابن کثیر در تفسیرشان و ترمذی در صحیح و طحاوی در مشکل الآثار از عمر بن ابی سلمه روایت کنند که گفت: (۲)

« این آیه: **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...** در خانه ام سلمه بر رسول خدا (صلی الله علیه و آله) نازل گردید و آن حضرت حسن و حسین و فاطمه را فرا خواند و آنان را رو به روی خود نشانید و علی را فرا خواند و پشت سر خود نشانید، سپس خود و آنان را با آن کساء پوشانید و گفت: « اینان اهل بیت منند، پس رجس و پلیدی را از آنان دور کن و پاک و پاکیزه شان گردان ».

در روایت ابن عساکر بعد از این جمله آمده است که ام سلمه گفت: « مرا هم با آن ان همراه کن » رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمود: « تو جایگاه خود را

پاورقی:

۱- عمر بن ابو سلمه قرشی مخزومی، پسر زن رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرزند ام سلمه، در حبشه به دنیا آمد، در صفین از یاران امام علی علیه السلام بود و امام علی (علیه السلام) او را به حکومت بحرین و فارس منصوب کرد. در سال ۸۳ هجری در مدینه از دنیا رفت. اسدالغابه، ج ۴، ص ۷۹.

۲- عبارت از طبری است.

داری، تو بر خیر هستی» (۱).

ب) در حدیث وائله بن اسقع (۲) و ام سلمه

حاکم در مستدرک و هیثمی در مجمع الزوائد از وائله روایت کنند که گفت:

« علی و فاطمه را روبه رو و حسن و حسین را بر زانوان یا در دامان خود نشانید ».

حاکم گوید: این حدیث با شرط شیخین بخاری و مسلم برای صحت حدیث موافق و صحیح است.

این حدیث را طبری و ابن کثیر و سیوطی در تفسیرشان و بیهقی در سنن الکبری و احمد بن حنبل در مسند خود از ام سلمه روایت کرده اند. (۳)

پاورقی:

۱- صحیح ترمذی، ج ۱۲، ص ۸۵؛ تفسیر طبری، ج ۲۲، ص ۷؛ تفسیر ابن کثیر، ج ۳، ص ۴۸۵؛ مشکل الآثار، ج ۱، ص ۳۳۵؛ جامع الأصول، ج ۱۰، ص ۱۰۱؛ ابن عساکر، ج ۵، بخش اول، ص ۱۶ ب.

۲- وائله بن اسقع بن کعب لیثی، پیش از غزوه تبوک اسلام آورد. گفته شد: سه سال خادم پیامبر (صلی الله علیه و آله) بوده است. پس از سال ۸۰ هجری در دمشق یا بیت المقدس از دنیا رفت. شرح حالش در اسدالغابه، ج ۵، ص ۷۷، آمده است.

۳- مستدرک صحیحین، ج ۲، ص ۴۱۶، و ج ۳، ص ۱۴۷؛ مجمع الزوائد، ج ۹، ص ۱۶۷؛ مشکل الآثار طحاوی، ج ۱، ص ۳۳۵؛ ابن عساکر، ج ۵، بخش اول، ص ۱۶ ب؛ تفسیر طبری، ج ۲۲، ص ۶؛ تفسیر ابن کثیر، ج ۳، ص ۴۸۳؛ تفسیر سیوطی، در المنثور، ج ۵، ص ۱۹۸؛ سنن بیهقی، ج ۲، ص ۱۵۲؛ مسند احمد، ج ۴، ص ۱۷۰.

مکان اجتماع به روایت ابوسعید خدری

سیوطی در تفسیر آیه از ابوسعید خدری روایت کند که گفت: آن روز نوبت حضور پیامبر (صلی الله علیه و آله) نزد ام سلمه بود که جبرئیل با این آیه نازل شد: **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...** گوید:

رسول خدا (صلی الله علیه و آله) حسن و حسین و فاطمه و علی (علیهم السلام) را فرا خواند و به خود نزدیک کرد و آن جامه را بر آنان گسترانید. به گونه ای که ام سلمه در بیرون آن قرار گرفت سپس عرض کرد:

« خداوندا! اینان **اهل بیت** منند، پروردگارا! رجس و پلیدی را از این **اهل بیت** دور گردان و آنان را پاک و پاکیزه بنمای.»

ام سلمه گفت: ای رسول خدا! من هم با ایشانم؟ فرمود:

« تو جایگاه خود را داری، تو بر خیر هستی.» (۱)

پاورقی:

۱- تفسیر درالمنثور، ج ۱۵، ص ۱۹۸. از طریق دیگر این حدیث به دست می آید که ابوسعید خدری آن را از خود ام المؤمنین ام سلمه روایت کرده است. ابو سعید، سعد بن مالک انصاری خزرجی خدری، در جنگ خندق و بعد از آن حضور داشت. در سال شصتم یا هفتادم هجری در مدینه وفات کرد. شرح حال او در اسد الغابۀ، ج ۲، ص ۲۸۹، آمده است.

مکان اجتماع در حدیث ام سلمه

ابن کثیر و سیوطی در تفسیر، بیهقی در سنن کبری، خطیب در تاریخ بغداد و طحاوی در مشکل الآثار از ام سلمه روایت کنند که گفت:

« آیه کریمه: **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...** در خانه من، و در حالی که فاطمه و علی و حسن و حسین در آن بودند، نازل شد ». رسول خدا (صلی الله علیه و آله) آنان را با کسانی که بر روی او بود پوشانید، سپس گفت: « اینان **اهل بیت** منند، پس رجس و پلیدی را از آنان دور کن و ایشان را پاک و پاکیزه گردان » (۱)

در روایت حاکم در مستدرک صحیحین نیز آمده است که گفت: « در خانه من نازل شد ».

در صحیح ترمذی در باب فضائل فاطمه (علیها السلام) (۲) و در ریاض النضره و تهذیب التهذیب آمده که رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمود:

پاورقی:

۱- سنن بیهقی، ج ۲، ص ۱۵۰؛ تفسیر ابن کثیر، ج ۳، ص ۴۸۳؛ تفسیر سیوطی، ج ۵، ص ۱۹۸، تاریخ بغداد، ج ۹، ص ۱۲۶؛ مشکل الآثار، ج ۱، ص ۳۲۴؛ جامع الاصول، ج ۱۰، ص ۱۰۰؛ تفسیر ثعالبی، ج ۳، ص ۲۲۸؛ تیسیر الوصول، ج ۳، ص ۲۹۷؛ ابن عساکر، ج ۵، بخش اول ص ۱۳، آ، ب و ۱۶.

۲- ترمذی گوید: در این باب از عمر بن ابی سلمه و انس بن مالک و ابوالحرثاء و معقل بن یسار و عایشه روایت شده است.

« خداوندا! اینان **اهل بیت** و خاصان منند، رجس و پلیدی را از آنان دور کن و ایشان را پاک و پاکیزه گردان ». (۱)

در مسند احمد آمده است: ام سلمه گوید: من سر خود را داخل خانه کردم و گفتم: « من هم با شما هستم ای رسول خدا؟ » فرمود: « تو بر راه خیری، تو بر راه خیری ».

در روایت دیگری گوید: « من کساء را کنار زدم تا با آنان همراه شوم، رسول خدا آن را از دستم کشید و فرمود: « تو بر راه خیری ». (۲)

در روایت حاکم در مستدرک آمده است: ام سلمه گفت: ای رسول خدا! من از **اهل بیت** نیستم؟ فرمود: « تو بر راه خیری و اینان **اهل بیت** منند، خداوندا! **اهل بیت** من سزاوارترند ». (۳)

آنان که هنگام نزول آیه در خانه بودند

در تفسیر سیوطی و مشکل الآثار روایت کنند:
ام سلمه گوید:

پاورقی:

۱- صحیح ترمذی باب فضائل فاطمه (علیها السلام)، ج ۱۳، ص ۲۴۸ - ۲۴۹: تهذیب التهذیب، ج ۲، ص ۲۹۷. در شرح حال حسن (علیه السلام): ریاض النضره، ج ۲، ص ۲۴۸: ابن عساکر، ج ۵، بخش اول، ص ۱۴ ب.

۲- مسند احمد، ج ۶، ص ۲۹۶ - ۳۲۳.

۳- مستدرک حاکم، ج ۲، ص ۴۱۶ در تفسیر آیه از سوره احزاب.

« این آیه **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...** در خانه من نازل شد و در آن خانه هفت نفر بودند: جبرئیل و میکائیل و علی و فاطمه و حسن و حسین (علیهم السلام)، و من بر درب خانه بودم. گفتم: « ای رسول خدا! آیا من از **اهل بیت** نیستم؟ » فرمود: « تو بر راه خیری، تو بر راه خیری، تو از زنان پیامبر هستی ». (۱)

در روایت ابن عساکر، در دنباله آن آمده است:

« نگفت تو از **اهل بیت** هستی ».

حال **اهل بیت** (علیهم السلام) هنگام نزول آیه

در تفسیر طبری از ابوسعید خدری از ام سلمه روایت کند که گفت: « این آیه **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...** در خانه او نازل شد. گوید: « من بر درب خانه نشسته بودم ». (۲)
در تفسیر طبری از خود ام سلمه نیز روایت کند که گفت: « پیرامون پیامبر (صلی الله علیه و آله) بر روی بساطی گرد آمدند. پیامبر (صلی الله علیه و آله) آنان را با کسایی که بر خود داشت پوشانید و گفت: « اینان **اهل بیت** منند، پس رجس و پلیدی را از آنان دور کن و پاک و پاکیزه شان گردان ». **پاورقی:**

-
- ۱- تفسیر درالمنثور، سیوطی، ج ۵، ص ۱۹۸، در تفسیر آیه؛ مشکل الآثار، ج ۱، ص ۲۳۳؛ تیسیر الوصول، ج ۳، ص ۲۹۷؛ جامع الاصول، ج ۱۰، ص ۱۰۰؛ ابن عساکر، ج ۵، بخش اول، ص ۱۵ ب.
۲- تفسیر جامع البیان طبری، ج ۲۲، ص ۷.

و این آیه: **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...** در هنگامی نازل شد که بر روی آن بساط گرد آمده بودند. گوید: «گفتم: ای رسول خدا! من نیز؟ به خدا سوگند نگفت آری، و گفت: تو بر راه خیری». (۱)

شرح الفاظ آیت تطهیر (اراده، رجس و کساء)

الف) اراده: راغب اصفهانی لغت شناس نامی ذیل ماده «رود» در مفردات قرآن گوید: هرگاه گفته شود: «اراد الله» خدا اراده کرده، معنایش آن است که حکم و اراده خدا چنین است یا چنین نیست: اراده رحمت برای شما کرده یا اراده رحمت فرموده است.

ب) رجس: همو در ماده «رجس» گوید: «رجس چیز پلیدی است». بعد گوید: «رجس بر چهار گونه است: رجس طبعی، رجس عقلی، رجس شرعی، و رجسی که جامع همه اینهاست، مانند: میته و قمار و شرک». در تفسیر ثعالبی گوید: «رجس» نامی است که بر گناه، عذاب، نجاسات و نقائص اطلاق می گردد، و خداوند آن را از **اهل بیت (علیهم السلام)** دور کرده است. (۲)

قرآن کریم می فرماید:

پاورقی:

۱- همان.

۲- تفسیر ثعالبی، ج ۳، ص ۲۲۸.

۱- إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ؛ (۱)

همانا شراب و قمار و بتها و ازلام [قمار و بخت آزمائی] رجس و پلید و از عمل شیطان است.

۲- فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ؛ (۲)

از رجس و پلیدی بتها دوری گزینید.

۳- قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى؛ (۳)

[حرام نیست] مگر آنکه مردار باشد یا خونی که بیرون ریخته یا گوشت خوک، اینها همه رجس و پلیدند.

۴- كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ؛ (۴)

اینگونه خداوند رجس و پلیدی را بر کسانی که ایمان نمی آورند قرار می دهد.

۵- فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رِجْسٌ؛ (۵)

پس، از آنان [منافقان] روی بگردانید که آنها رجس و پلیدند.

پاورقی:

۱- سوره مائده، آیه ۹۰.

۲- سوره حج، آیه ۳۰.

۳- سوره انعام، آیه ۱۴۵.

۴- سوره انعام، آیه ۱۲۵.

۵- سوره توبه، آیه ۹۵.

۶- قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ رَجْسٌ وَ غَضَبٌ؛ (۱)

[نوح] گفت: رجس و پلیدی و خشم پروردگارتان شما را فرا گرفته است!

شأن و جایگاه تطهیر در آیه: **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...** همانند شأن و جایگاه تطهیر در آیه ۴۲ سوره آل عمران درباره مریم (علیها السلام) است که می فرماید:

(وَ إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَ طَهَّرَكِ وَ اصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ).

[و به یاد آر] هنگامی را که فرشتگان گفتند: ای مریم! خداوند تو را برگزیده و پاک ساخته و بر زنان جهان برتری داده است.

(ج) کساء: لباسی همانند « عبا » است که روی جامه پوشیده می شود.

تفسیر آیت تطهیر در روایات

در تفسیر سیوطی از ابن عباس روایت کند که گفت:
رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمود: « خداوند مردمان را دو بخش کرد و مرا در میان بهترین آنها قرار داد » تا فرمود:

« سپس قبایل را در خاندانهائی قرار داد و مرا در بهترین خاندانها

پاورقی:

۱- سوره اعراف، آیه ۷۱.

جای داد و این همان فرموده خدای متعال است که: **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...**

پس من و **اهل بیت** از همه گناهان پاک و مبرا هستیم». (۱)

در همان تفسیر از ضحاک بن مزاحم روایت کند که گفت:

رسول خدا (**صلی الله علیه و آله**) می فرمود:

«ما **اهل بیتی** هستیم که خداوند آنان را پاک و پاکیزه کرده

است، **بیتی** که شجره نبوت است و جایگاه رسالت و محل آمد و

شد فرشتگان، بیت رحمت است و معدن علم». (۲)

در تفسیر طبری و ذخائر العقبای محب طبری از ابی سعید خدری روایت

کنند که گفت: رسول خدا (**صلی الله علیه و آله**) فرمود:

«این آیه [آیه تطهیر] درباره پنج نفر نازل شده: درباره من و

علی و حسن و حسین و فاطمه». (۳)

در مشکل الآثار از ام سلمه روایت کند که گفت:

پاورقی:

۱- تفسیر درالمنثور، ج ۵، ص ۱۹۹. عبدالله، پسرعموی پیامبر خدا (**صلی الله علیه و آله**)، سه سال پیش از هجرت به دنیا آمد و در سال ۸۶ در طائف بدرود حیات گفت. شرح حالش در اسدالغابه آمده است.

۲- همان. ابوالقاسم یا ابومحمد، ضحاک بن مزاحم هلالی، ابن حجر گوید: او را سنگو و کثیرالارسال است [احادیث بی سند بسیار می گوید]. از طبقه پنجم محدثان است و پس از سال یکصد هجری وفات کرده است. تهذیب التهذیب، ج ۱، ص ۲۷۳.

۳- تفسیر طبری، ج ۲۲، ص ۵؛ ذخائر العقبی، ص ۲۴؛ تفسیر سیوطی، ج ۵، ص ۱۹۸؛ ابن عساکر، ج ۵، بخش اول، ص ۱۶؛ و اسباب النزول نیشابوری.

این آیه: **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...** درباره رسول خدا (صلی الله علیه و آله) و علی و حسن و حسین (علیهم السلام) نازل گردیده است. (۱)
در صحیح مسلم روایت کند که از صحابی زید بن ارقم پرسیدند: **اهل بیت** پیامبر (صلی الله علیه و آله) کیانند؟ زنان آن حضرت؟ گفت:

« نه، به خدا سوگند که زن در دورانی از روزگار با مرد است، سپس طلاقش گوید و او به سوی پدر و خویشانش باز می گردد. **اهل بیت** پیامبر (صلی الله علیه و آله) اصل و ریشه و خویشان نسبی اویند، کسانی که بعد از پیامبر صدقه بر آنان حرام شده است ». (۲)

هیشمی در مجمع الزوائد از ابوسعید خدری روایت کند که گفت:

« **اهل البیت** کسانی اند که خداوند رجس و پلیدی را از آنان دور کرده و پاک و پاکیزه شان گردانده است ». او با دست به شمارش آنان پرداخت و گفت: پنج نفرند: رسول خدا (صلی الله علیه و آله) و علی و فاطمه و حسن و حسین (علیهم السلام) ». (۳)

پاورقی:

۱- مشکل الآثار، ج ۱، ص ۳۳۲.

۲- صحیح مسلم، باب فضائل علی بن ابی طالب، ج ۷، ص ۱۳۳. زیدبن ارقم انصاری خزرچی، رسول خدا در احد او را برای جنگیدن کوچک شمرد ولی پس از احد در سایر غزوات و در صفین با امام علی (علیه السلام) شرکت کرد، او پس از شهادت امام حسین (علیه السلام)، در کوفه بدرود حیات گفت. اسدالغابه، ج ۲، ص ۱۹۹.

۳- مجمع الزوائد، ج ۹، ص ۱۶۵ - ۱۶۷، باب فضائل اهل البیت: ابن عساکر، ج ۵، بخش اول، ص ۱۶ آ.

طبری در تفسیر خود از قتاده روایت کند که گفت:

« اهل البیت در آیه: **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ... اهل بیٹی** اند که خداوند آنان را از هر گونه بدی پاک و پاکیزه کرده و به رحمت خود اختصاصشان داده است ». (۱)

و نیز، طبری در تفسیر آیه **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...** گوید: [خدای سبحان] فرموده است:

« ای اهل بیت محمد! خداوند می خواهد هر گونه بدی و فحشاء را از شما دور کند و شما را از آلودگی موجود در گناهکاران پاک و پاکیزه گرداند ». (۲)

رفتار پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) پس از نزول آیه

در مجمع الزوائد از ابو برزه روایت کند که گفت:

من به مدت هفده ماه (۳) با رسول خدا (صلی الله علیه و آله) نماز گزاردم، او پاورقی:

-
- ۱- تفسیر طبری، ج ۲۲، ص ۵؛ تفسیر سیوطی، ج ۵، ص ۱۹۹. قتاده چهار کس را گویند: سدوسی و رهاوی و قیسی و انصاری و همه را در مکتب خلفا ثقه می دانند. شرح حالشان در تهذیب التهذیب، ج ۲، ص ۱۲۳ آمده است.
- ۲- تفسیر طبری، ج ۲۲، ص ۵.
- ۳- شاید هفده ماه از اشتباه نسخه برداران باشد. درست آن هفت ماه است.

هرگاه از خانه خارج می شد به درب خانه فاطمه (علیهاالسلام) می آمد و می فرمود:

« سلام پیوسته بر شما باد. إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا » (۱)

در تفسیر سیوطی از ابن عباس روایت کند که گفت:

« نه ماه با رسول خدا (صلی الله علیه و آله) همراه بودم که هر روز و به هنگام هر نماز به درب خانه علی بن ابی طالب می آمد و می فرمود: « سلام و رحمت و برکات خدا بر شما « اهل البیت » باد، إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ يُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا » و هر روزی پنج بار » (۲)

در صحیح ترمذی، مسند احمد، مسند طایلسی، مستدرک صحیحین، اسدالغابه و تفاسیر طبری و ابن کثیر و سیوطی از انس بن مالک روایت کند که گفت:

« رسول خدا (صلی الله علیه و آله) به مدت شش ماه هرگاه برای نماز صبح خارج می شد از درب خانه فاطمه (علیهاالسلام) می گذشت و می فرمود: « نماز ای اهل البیت! إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ

پاورقی:

-
- ۱- مجمع الزوائد، ج ۹، ص ۱۶۹، ابوبرزه اسلمی را در شمار صحابه آورده اند، در سال ۶۰ یا ۶۴، در کوفه از دنیا رفته است، شرح حالش در اسدالغابه، ج ۵، ص ۱۴۶ موجود است.
- ۱- تفسیر سیوطی، الدر المنثور، ج ۵، ص ۱۹۹.

لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا» (۱)

در استیعاب، اسد الغابۀ، مجمع الزوائد، مشکل الآثار و تفسیر طبری و ابن کثیر و سیوطی از ابی الحمراء روایت کنند که گفت:

«هشت ماه تمام را از رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در مدینه به خاطر سپردم که هیچ گاه برای نماز صبح خارج نمی شد مگر آنکه به درب خانه علی (علیه السلام) می آمد و دستانش را بر دو سوی درب می نهاد و می فرمود: «نماز! نماز! إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا».

در روایت دیگری شش ماه و در دیگری هفت ماه و در سومی هشت ماه و در چهارمی نه ماه آمده است. (۲) در مجمع الزوائد و تفسیر سیوطی از ابو سعید پاورقی:

۱- مستدرک صحیحین، ج ۳، ص ۱۵۸، حاکم گوید: این حدیث با شرط مسلم [بخاری] موافق و صحیح است ولی آن را روایت نکرده اند. اسد الغابۀ، ج ۵، ص ۵۲۱؛ مسند احمد، ج ۳، ص ۲۵۸؛ تفسیر طبری، ج ۲۲، ص ۵؛ تفسیر ابن کثیر، ج ۳، ص ۴۸۳؛ تفسیر سیوطی، ج ۵، ص ۱۹۹؛ مسند طرابلسی، ج ۸، ص ۲۷۴؛ صحیح ترمذی، ج ۱۲، ص ۸۵؛ کنز العمال، ج ۷، ص ۱۰۳، چاپ اول. جامع الاصول، ج ۱۰، ص ۱۰۱، حدیث ۶۶۹۱؛ تیسیر الوصول، ج ۳، ص ۲۹۷. انس بن مالک انصاری خزرجی. روایت شده که او ۱۰ سال در خدمت رسول خدا (صلی الله علیه و آله) بوده است، بعد از سال ۹۰ هجری در بصره وفات کرد. شرح حالش در اسد الغابۀ، ج ۱، ص ۱۲۷ موجود است.

۲- ابوالحمراء، مولی رسول الله (صلی الله علیه و آله)، گفته شده نام او هلال بن حارث یا هلال بن ظفر است. شرح حال او در اسد الغابۀ، ج ۵، ص ۱۷۴، تهذیب التهذیب، ج ۱۲، ص ۷۸ و استیعاب، ج ۵، ص ۶۳۷، موجود است. روایات او در استیعاب، ج ۲، ص ۵۹۸؛ تفسیر طبری و ابن کثیر سیوطی در تفسیر آیه: مجمع الزوائد، ج ۹، ص ۱۲۱ و مشکل الآثار، ج ۱، ص ۳۳۸ آمده است.

خدای با اندکی اختلاف در لفظ روایت کنند که گفت:

« رسول خدا (صلی الله علیه و آله) چهل روز به درب خانه فاطمه (علیهما السلام) می آمد و می فرمود: «سلام بر شما اهل البیت باد و رحمت و برکات خدا نیز، خدای رحمتان کند، نماز! إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا. من با هر که دشمنی کنید دشمنم، من با هر که دوستی کنید دوستم! ». (۱)

احتجاج کنندگان به آیه تطهیر در اثبات فضائل اهل بیت (علیهم السلام)

(الف) حسن بن علی (علیهما السلام)

حاکم در باب فضائل حسن بن علی (علیهما السلام) در مستدرک صحیحین و هیثمی در مجمع الزوائد در باب فضائل « اهل البیت » (علیهم السلام) روایت کنند که حسن بن علی (علیهما السلام) هنگامی که علی (علیه السلام) به شهادت رسید برای مردم خطبه خواند و در خطبه خود فرمود:

«ای مردم! هر که مرا می شناسد که می شناسد و هر که مرا نمی شناسد، من حسن بن علی هستم، من فرزند نبی و زاده وصی ام، من فرزند بشیر و زاده نذیرم، من فرزند دعوت کننده به سوی

پاورقی:

۱- مجمع الزوائد، ج ۹، ص ۱۶۹؛ تفسیر سیوطی، ج ۵، ص ۱۹۹.

خدا به اذن خدایم، من زاده سراج منیرم، من از «**اهل البیت**» ی هستم که جبرئیل بر ما نازل می شد و از نزد ما به آسمان می رفت. من از «**اهل البیت**» ی هستم که خداوند رجس و پلیدی را از آنان دور کرده و پاک و پاکیزه شان نموده است». تا آخر خطبه. (۱)

در مجمع الزوائد و تفسیر ابن کثیر عبارت از مجمع است روایت کنند:

هنگامی که علی (علیه السلام) به شهادت رسید، حسن بن علی (علیهما السلام) جانشین او شد. او یک بار که با مردم نماز می گزارد، مردی بر او حمله ور شده و با خنجر به... او ضربتی زد که چند ماهی بیمار شد، سپس برخاست و بر منبر شد و خطبه خواند و فرمود: ای اهل عراق! درباره ما از خدا بترسید! ما امیران و میهمانان شما ییم، ما همان «**اهل البیت**» ی هستیم که خدای عزو جل درباره شان فرموده: «**إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا**». او پیوسته سخن می گفت تا آنکه در مسجد جز گریان نمی دیدی. گوید: طبرانی آن را روایت کرده و رجال آن همه ثقه هستند. (۲)

(ب) ام سلمه

در مشکل الآثار طحاوی از عمره همدانیه روایت کند که گفت:

نزد ام سلمه رفتم و بر او سلام کردم، گفت: که هستی؟ گفتم: عمره همدانیه، پاورقی:

۱- مستدرک حاکم، باب فضائل حسن بن علی (علیهما السلام)، ج ۳، ص ۱۷۲.

۲- مجمع الزوائد، باب فضائل اهل البیت، ج ۹، ص ۱۷۲؛ تفسیر ابن کثیر، ج ۳، ص ۴۸۶.

و گفتم: ای ام المؤمنین! مرا از حال این مردی که در میان ما کشته شد آگاه کن، مردی در نهایت محبوبیت و مبعوضیت! مقصودش علی بن ابی طالب (علیه السلام) بود.

ام سلمه گفت: تو دوستش داری یا دشمنش هستی؟

گفتم: نه دوستش دارم و نه دشمنش هستم.... (۱)

ام سلمه گفت... [پس خداوند این آیه را فرستاد: **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا** و در خانه جز جبرئیل و رسول خدا (صلی الله علیه و آله) و علی و فاطمه و حسن و حسین، نبودند. من گفتم: ای رسول خدا! من از اهل البیتم؟ فرمود: برای تو نزد خدا خیر و نیکوئی است، من دوست داشتم در پاسخم بگوید: آری، و این برای من محبوبتر بود از هر چه که خورشید بر آن طلوع و غروب می کند. (۲)

(ج) سعد بن ابی وقاص

در خصائص نسائی از عامر بن سعد بن ابی وقاص روایت کند که گفت: معاویه، سعد را فرمان داد و گفت: چه چیز تو را از دشنام دادن به ابوتراب باز داشته است؟ سعد گفت:

«تا هنگامی که سه سخن رسول خدا را درباره او به یاد می آورم هرگز دشنامش نخواهم داد، سخنانی که اگر یکی از آنها برای من بود از شتران سرخ مو دوست تر داشتم:

پاورقی:

۱- این بخش در نسخه اصلی سفید است.

۲- مشکل الآثار، ج ۱، ص ۳۳۶.

۱- شنیدم در هنگامی که رسول خدا (صلی الله علیه و آله) او را در یکی از جنگها بر جای خود نشانده بود، علی به او گفت: «ای رسول خدا! آیا مرا همراه زنان و کودکان بر جای می گذاری؟» رسول خدا (صلی الله علیه و آله) به او فرمود: «آیا خوشحال نیستی که بر جای من همانند هارون بر جای موسی باشی، جز آنکه بعد از من پیامبری نیست؟».

۲- شنیدم در روز خیبر فرمود: «فردا پرچم جنگ را به کسی می دهم که خدا و رسول خدا را دوست دارد و خدا و رسول خدا دوستش دارند» ما همه به سوی او گردن کشیدیم که فرمود: علی را نزد من آورید. علی را در حال چشم درد نزد او آوردند. آب دهان در دیده اش کشید و پرچم را به او داد.

۳- و هنگامی که آیه: **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا**، نازل گردید، رسول خدا (صلی الله علیه و آله) علی و فاطمه و حسن و حسین (علیهم السلام) را فرا خواند و گفت: «خداوند اینان **اهل بیت** منند». (۱)

ابن جریر طبری و ابن کثیر در تفسیر آیه، حاکم در مستدرک و طحاوی در مشکل الآثار روایت کنند که سعد گفت:

«رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در هنگامی که وحی بر او نازل شد، علی را همراه با دو فرزندش و فاطمه در برگرفت و آنان را

پاورقی:

۱- خصائص نسائی، ص ۴.

درون جامه خود کرد و گفت: «اینان اهل من و اهل بیت منند». (۱)

(د) ابن عباس

۱- در تاریخ طبری و تاریخ ابن اثیر - عبارت از طبری است - روایت کنند: هنگامی که عمر در سخنان خود به ابن عباس گفت:

«هیئات ای بنی هاشم! به خدا سوگند دل‌های شما پیوسته بر حسد و کینه و فریب می‌گردد و جز آن را ابا دارد».

ابن عباس به او گفت:

«آهسته تر یا امیرالمؤمنین! دل‌های مردمانی را که خداوند «رجس» و پلیدی را از آنان دور کرده و پاک و پاکیزه شان نموده است، به حسد و کینه و فریب نسبت مده که یقیناً دل رسول خدا (صلی الله علیه و آله) از دل‌های بنی هاشم است». (۲)

۲- در مسند امام حنبلی ها، احمد و خصائص نسائی و ریاض النضره محب طبری و مجمع الزوائد هيثمی - عبارت از مسند است - از عمرو بن میمون روایت کنند که گفت:

من در کنار ابن عباس نشسته بودم که نه گروهک نزد او آمدند و گفتند ای پسر عباس! یا با ما برمی‌خیزی [و بحث می‌کنی] و یا ما را با اینها تنها می

پاورقی:

۱- تفسیر طبری، ج ۲۲، ص ۷؛ تفسیر ابن کثیر، ج ۳، ص ۴۸۵؛ مستدرک حاکم، ج ۳، ص

۱۴۷، و مشکل الآثار، ج ۱، ص ۳۳۶.

۲- تاریخ طبری، ج ۵، ص ۳۱.

گذاری، گفت: من با شما [به بحث] برمی خیزم، او در این زمان سالم و بینا بود. پس به بحث و گفتگو پرداختند و ما ندانستیم چه گفتند.

راوی گوید: دیدم ابن عباس آمد و در حالی که جامه اش را می تکانید می گفت: اف و تف [اف بر شما و تف بر شما]! درباره مردی جسارت می کنند که ده ویژگی و فضیلت منحصر به فرد دارد تا آنجا که گفت: رسول خدا (صلی الله علیه و آله) جامه خود را برگرفت و آن را بر علی و فاطمه و حسن و حسین نهاد و فرمود: (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا). (۵۵)

ه) واثله بن اسقع

طبری در تفسیر آیه، احمد بن حنبل در مسند، حاکم در مستدرک - گوید: این حدیث با شرط شیخین، بخاری و مسلم صحیح است - بیهقی در سنن، طحاوی در مشکل الآثار و هیثمی در مجمع الزوائد - عبارت از طبری است - از ابو عمار روایت کنند که گفت:

من نزد واثله بن اسقع نشسته بودم که عده ای از علی یاد کردند و او را دشنام دادند. آنان که برخاستند گفت: بنشین تا از حال این کسی که دشنامش دادند آگاہت کنم:

پاورقی:

۱- تمامی حدیث در مسند احمد، ج ۱، ص ۳۳۱، چاپ اول و ج ۵، ص ۳۰۶۲، چاپ دوم آمده و ابن عباس در آن ده فضیلت و ویژگی برای علی بن ابی طالب علی (علیه السلام) بر شمرده است. این حدیث را نسائی در ص ۱۱ خصائص و محب طبری، در، ج ۲، ص ۲۶۹، ریاض النضره، و هیثمی در ج ۹، ص ۱۱۹، مجمع الزوائد آورده اند. عمرو بن میمون اودی، تابعی وثقه است، صاحبان صحاح حدیث او را روایت کرده اند، در سال ۷۴ در کوفه وفات کرد. تقریب التهذیب، ج ۲، ص ۸۰.

«من نزد رسول خدا (صلی الله علیه و آله) بودم که دیدم علی و فاطمه و حسن و حسین نزد او آمدند و آن حضرت کسای خود را بر آنان افکند و گفت: خداوند اینان **اهل بیت** مندا پروردگارا رجس و پلیدی را از آنان دور کن و ایشان را پاک و پاکیزه بگردان». (۱)

ابن عساکر این روایت را در تاریخ خود با شرحی فزونتر آورده است. در اسد الغابۀ از شداد بن عبداللّٰه روایت کند که گفت: شنیدم، هنگامی که سر حسین (علیه السلام) را آوردند و مردی از اهل شام او و پدرش را لعنت کرد، وائله برخاست و گفت: به خدا سوگند من همواره علی و حسن و حسین و فاطمه را دوست دارم، از زمانی که شنیدم رسول خدا (صلی الله علیه و آله) درباره آنان می فرمود: (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا)... تا آخر حدیث. (۲)

و نیز از ام سلمه در مسند احمد، تفسیر طبری و مشکل الآثار عبارت از مسند است - از شهر بن حوشب روایت کنند که گفت:

پاورقی:

۱- مشکل الآثار، ج ۱، ص ۳۴۶؛ تفسیر طبری، ج ۲۲، ص ۶؛ مسند احمد، ج ۴، ص ۱۰۷. ابن حنبل عبارت را پاکسازی کرده و واژه «فشتموه؛ دشنامش دادند» و «هذا الذي شتموا؛ این کسی که دشنام دادند» را از آن حذف کرده است. مجمع الزوائد، ج ۹، ص ۱۶۷؛ مستدرک حاکم، ج ۲، ص ۴۱۶ و ج ۳، ص ۱۴۷؛ سنن بیهقی، ج ۲، ص ۱۵۲؛ تفسیر ابن کثیر، ج ۳، ص ۴۸۴؛ ابن عساکر، ج ۵، بخش اول، ص ۱۶ آ.

ابو عمار، شداد بن عبداللّٰه قرشی دمشقی، ثقه و از طبقه چهارم محدثان است. حدیث او را صاحبان صحاح روایت کرده اند، شرح حالش در تقریب التهذیب، ج ۱، ص ۳۴۷ آمده است.

۲- اسد الغابۀ، ج ۲، ص ۲۰، شرح حال امام حسن (علیه السلام).

« هنگامی که خبر شهادت حسین بن علی (علیهما السلام) را آوردند، شنیدم که ام سلمه زوجه رسول خدا (صلی الله علیه و آله) اهل عراق را لعنت کرد و گفت: او را کشتند! خدا ایشان را بکشد، فریبش دادند و خوارش کردند، خدا لعنتشان کند، من دیدم رسول خدا (صلی الله علیه و آله) - تا آنجا که گفت - کسائی خیبری را کشید و بر آنان [اهل البیت] همگی پیچید و فرمود: خداوندا! اهل بیتم! رجس و پلیدی را از آنان دور کن و پاک و پاکیزه شان گردان. (۱)

و علی بن الحسین امام سجاد (علیه السلام)

طبری و ابن کثیر و سیوطی در تفسیر آیه روایت کرده اند:
 علی بن الحسین به مردی از اهل شام فرمود: آیا در سوره احزاب نخوانده ای:
 (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا)؟
 او گفت: شما آنهائید؟
 فرمود: آری. (۲)

تمامی این خبر چنانکه در مقتل خوارزمی آمده بدین گونه است:
 هنگامی که پس از شهادت حسین (علیه السلام) سبط رسول خدا (صلی الله علیه و آله) سجاد (علیه السلام) را با سایر اسیران «اهل البیت» به شام بردند و
 باورقی:

۱- ما فشرده حدیث را آوردیم، تمامی حدیث ام سلمه مسند احمد، ج ۶، ص ۲۹۸ موجود است. تفسیر طبری، ج ۲۲، ص ۶؛ مشکل الآثار، ج ۱، ص ۳۳۵؛ ابن عساکر، ج ۵، بخش اول، ص ۱۴. آ. شهر بن حوشب اشعری شامی، صدوق است و از طبقه سوم، حدیثش را صاحبان صحاح روایت کرده اند، در سال ۱۱۲ هجری وفات کرد. تقریب التهذیب، ج ۱، ص ۳۵۵.
 ۲- تفسیر طبری، ج ۲۲، ص ۷؛ تفسیر ابن کثیر، ج ۳، ص ۴۸۶؛ تفسیر در المنثور، ج ۵، ص ۱۹۹.

در آستانه جامع دمشق، در محل نمایش اسیران نگه داشتند، پیرمردی به او نزدیک شد و گفت: سپاس خدای را که شما را کشت و هلاک کرد و بندگان را از مردانتان راحتی بخشید و امیرالمؤمنین [یزید] را بر شما چیره ساخت! علی بن الحسین به او گفت: ای شیخ! آیا قرآن خوانده ای؟ گفت: آری.

فرمود: آیا این آیه را خوانده ای؟ (قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى)؛ (۱) بگو من مزدی از شما نمی خواهم جز دوستی خویشاوندانم. پیرمرد گفت: آن را خوانده ام.

فرمود: این سخن خدای متعال را هم خوانده ای؟ (وَآتِ ذَا الْقُرْبَى حَقَّهُ)؛ (۲) حق خویشاوندان را بپرداز، و نیز این آیه را؟ (وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَى)؛ (۳) بدانید، هر گونه غنیمتی به دست آورید، خمس آن برای خدا و برای پیامبر و برای « ذی القربی » خویشاوندان است. پیرمرد گفت: آری.

پس فرمود: به خدا سوگند خویشاوندان در این آیات، ما هستیم! آیا سخن خدای متعال را خوانده ای که می فرماید: (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا)؟ گفت: آری.

فرمود: ما همان « اهل البيت » هستیم که خداوند به آیت تطهیر ویژگیمان بخشید!

پاورقی:

۱- سوره شوری، آیه ۲۳.

۲- سوره اسراء، آیه ۲۶.

۳- سوره انفال، آیه ۴۱.

پیرمرد گفت: تو را به خدا سوگند شما آنهاییید؟
 فرمود: به حق جدمان رسول خدا (صلی الله علیه و آله) که ما بدون شک خود
 آنهایییم!
 پیرمرد نادم و پشیمان از آنچه گفته بود در سکوت فرو رفت، سپس سر به
 سوی آسمان برداشت و گفت: خداوندا! من از دشمنی با اینها توبه کرده و به
 سوی تو باز می گردم، من از دشمنان محمد و آل محمد، از جن و انس، بیزاری
 جسته و به سوی تو باز می گردم. (۱)

ما به همین مقدار از روایات حدیث کساء که آوردیم بسنده می کنیم. (۲)
 زیرا، برای آن کس که بخواهد به قرآن کریم تمسک جسته و تفسیر آن را از
 رسول خدا (صلی الله علیه و آله) بگیرد، همین اندازه هم کافی است. (إِنَّ فِي
 ذَٰلِكَ لَذِكْرٍ لِّمَن كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَ هُوَ شَهِيدٌ؛ (۳) راستی را که در
 این تذکری است برای آن کس که عقل دل دارد یا گوش جان بسپارد و آگاه
 باشد.

پاورقی:

-
- ۱- مقتل خوارزمی، ج ۲، ص ۶۱، چاپ نجف.
 ۲- ما از آوردن احادیث دیگری که در این باب بود خودداری کردیم، احادیثی مانند آنچه در
 شرح حال عطیه در اسد الغابه، ج ۳، ص ۴۱۳ آمده و در اصابه، ج ۳، ص ۴۸۹؛ تاریخ بغداد، ج ۱۰،
 ص ۲۷۸، و روایت حکیم بن سعید در تفسیر طبری، ج ۲۲، ص ۵ آمده و روایات دیگری که در
 مسند احمد، ج ۶، ص ۳۰۴؛ اسد الغابه، ج ۲، ص ۱۲ و ج ۴، ص ۲۹؛ مجمع الزوائد، ج ۹، ص ۲۰۶ -
 ۲۰۷؛ و ذخائر العقبی، ص ۲۱؛ و استیعاب، ج ۲، ص ۴۶۰؛ ابن عساکر، ج ۵، بخش اول، ص ۱۳ - ۱۶
 آمده است.
 ۳- سوره ق، آیه ۳۷.

آیت تطهیر در کتب مکتب اهل البیت (علیهم السلام)

شان نزول آیه و حدیث کساء

۱- روایت ام المؤمنین ام سلمه

(الف) از طریق شهر بن حوشب

شهر بن حوشب گوید: برای عرض سلام خدمت ام سلمه زوجه رسول خدا (صلی الله علیه و آله) رسیدم و گفتم: ای ام المؤمنین! مقصود این آیه کیانند؟
(إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا).

فرمود: من و رسول خدا (صلی الله علیه و آله) بر بستر خویش در زیر کسائی خیبری بودیم که فاطمه به همراه حسن و حسین (علیهما السلام) وارد شد، پیامبر (صلی الله علیه و آله) پرسید: پسر عمویت کجاست؟ عرض کرد: در خانه است. فرمود: برو و او را بخوان. ام سلمه گوید: من او را فرا خواندم. پیامبر (صلی الله علیه و آله) کساء را از زیر ما جمع کرد و با دستان خود بر فراز [آنان] گرفت و گفت: «خداوندا اینان اهل بیت منند، رجس و پلیدی را از آنان دور کن و پاک و پاکیزه شان گردان» من که پشت رسول خدا نشسته بودم گفتم: ای رسول خدا! پدر و مادرم فدای تو باد،

من هم؟ فرمود: « تو بر راه خیری ». آنگاه این آیه: (إِنَّمَا يُرِيدُ
 اللَّهُ...) درباره پیامبر (صلی الله علیه و آله) و علی و فاطمه و حسن
 و حسین نازل گردید. (۱)

این روایت با سند دیگری از ام سلمه چنین است:
 ام سلمه گفت: آیه: (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...) در خانه من نازل گردید، و آن این بود
 که رسول خدا (صلی الله علیه و آله) آنان [اهل البيت (علیهم السلام)] را در
 نمازگاه خویش با کسائی پوشانید، سپس دستان خود را بالا گرفت و کساء را بر
 فراز آورد و در همان حال می گفت: « خداوندا اینان اهل بیت منند. پس، رجس و
 پلیدی را از آنان دور کن، همان گونه که از آل اسماعیل و اسحاق و یعقوب
 زدودی، و ایشان را از رجس و پلیدی پاک گردان، همان گونه که آل لوط و آل
 عمران و آل هارون را پاک گردانیدی ». گفتم: ای رسول خدا من با شما داخل
 نشوم؟ فرمود « تو بر راه خیری، تو از زنان پیامبری ».
 دخترش گفت: مادر جان آنان را معرفی کن! گفت: فاطمه بود و شوهر فاطمه
 با حسنین در بر فاطمه. (۲)

ب) از طریق ابی عبدالله جدلی

گوید: نزد عایشه رفتم و گفتم: این آیه (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...) در کجا نازل گردید؟
 گفت: در خانه ام سلمه نازل شد.
 ام سلمه گفته بود که اگر از عایشه می پرسیدی به تو می گفت که این آیه در
 پاورقی:

۱- تفسیر فرات کوفی، ص ۱۲۱؛ تفسیر مجمع البیان، ج ۸، ص ۳۵۶؛ بحار الانوار، ج ۳۵، ص

۲- تفسیر فرات کوفی، ص ۱۲۶؛ بحار الانوار، ج ۳۵، ص ۲۱۵.

خانه من نازل شده است. او گفت در خدمت رسول خدا (صلی الله علیه و آله) بودیم که فرمود: «ای کاش یکی می رفت و علی و فاطمه و دو پسرش را نزد ما می خواند». گوید: گفتیم: کسی جز من نیست، لذا مقنعه پوشیدم و رفتم و همگی را آوردم. پس، علی رو به روی پیامبر نشست و حسن و حسین در چپ و راست و فاطمه را در پشت سر نشانید، سپس با جامه ای خیبری همه را پوشانید و گفت: «ما همگی به سوی تو می آییم - رسول خدا (صلی الله علیه و آله) سه بار اشاره کرد: به سوی تو نه به سوی آتش - من و عترتم اهل بیت^۱ که از گوشت و خون من هستند». ام سلمه گوید گفتیم: ای رسول خدا! مرا هم با آنان داخل کن، فرمود: ای ام سلمه تو از شایسته زنان منی. بعد از آن این آیه نازل شد: **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا**. (۱)

ج) از طریق عبدالله بن معین مولى ام سلمه

گوید: این آیه (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...) در خانه ام سلمه نازل گردید. ام سلمه گفت: رسول خدا (صلی الله علیه و آله) به من فرمود تا در پی علی و فاطمه و حسن و حسین (علیهم السلام) بفرستم و چون آمدند، علی را در سمت راست، حسن را در چپ، حسین را بر شکم و فاطمه را جلوی پا و در آغوش گرفت و سپس گفت:

«خداوندا! اینان اهل بیت^۲ منند، پس رجس و پلیدی را از آنان دور کن و پاک و پاکیزه شان گردان». سه بار این را فرمود. من گفتیم: ای رسول خدا! من نیز؟ فرمود: تو بر راه خیری انشاء الله. (۲)

پاورقی:

۱- تفسیر فرات کوفی، ص ۱۲۴؛ بحارالانوار، ج ۳۵، ص ۲۱۵.

۲- امالی شیخ طوسی، ج ۱، ص ۲۷۰؛ بحارالانوار، ج ۳۵، ص ۲۰۹.

(د) از طریق برادر دعبل

وی از امام رضا (علیه السلام) از پدرانش از علی بن الحسین (علیهما السلام) از ام سلمه روایت کند که گفت:

این آیه در خانه من و در روز ویژه من نازل گردید. رسول خدا (صلی الله علیه و آله) نزد من بود که علی و فاطمه و حسن و حسین را طلبید، جبرئیل نیز آمد. پیامبر (صلی الله علیه و آله) کسائی فدکی را بر سر آنان گسترد، سپس فرمود:

«خداوندا! اینان اهل بیت منند، خداوندا! رجس و پلیدی را از آنان دور کن و پاک و پاکیزه شان گردان». جبرئیل گفت: من نیز از شمایم ای محمد؟ پیامبر فرمود: «تو از مائی ای جبرئیل».

ام سلمه گوید: من گفتم: ای رسول خدا من هم از اهل بیت شمایم؟ و رفتم که در کنار آنان باشم. فرمود: «در جای خود بمان ای ام سلمه، تو بر راه خیری، تو از زنان پیامبر خدائی». جبرئیل گفت: بخوان ای محمد: (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا)، درباره پیامبر و علی و فاطمه و حسن و حسین (علیه السلام). (۷۰)

۲- روایت حسین بن علی (علیهما السلام)

از زید بن علی از پدرش از جدش امام حسین (علیه السلام) روایت شده که فرمود:

پاورقی:

۷۰- امالی شیخ طوسی، ص ۲۳۵؛ بحارالانوار، ج ۳۵، ص ۲۰۸.

« رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در خانه ام سلمه بود که خوراک حریره آوردند، آن حضرت علی و فاطمه و حسن و حسین (علیهم السلام) را طلبید، همه از آن خوردند، سپس کسائی خیبری بر سر آنان گسترده و تلاوت کرد: (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا). ام سلمه گفت: من نیز با آنانم ای رسول خدا؟ فرمود: « تو بر راه خیری ». (۱)

۳- روایت ابوسعید خدری

الف) از خود ابوسعید

ابوسعید از رسول خدا (صلی الله علیه و آله) روایت کند که آیه: (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...) درباره محمد (صلی الله علیه و آله) و اهل بیت او (علیهم السلام) نازل گردیده است، آن هنگامی که رسول الله (صلی الله علیه و آله) علی و فاطمه و حسن و حسین (علیهم السلام) را گرد آورد، سپس کساء را بر سرشان گسترد و گفت: «خداوندا! اینان اهل بیت منند، پس، رجس و پلیدی را از آنان دور کن و پاک و پاکیزه شان گردان». در این هنگام ام سلمه که بر درب خانه ایستاده بود، گفت: ای رسول خدا! من نیز از آنانم؟ فرمود: « تو بر راه خیری ». (۲)

پاورقی:

-
- ۱- کنز جامع الفوائد، ص ۲۰۳-۲۰۴؛ بحارالانوار، ج ۲۵، ص ۲۱۳. موضوع خوراک حریره تنها در این روایت آمده است.
- ۲- فضائل ابن شاذان، ص ۹۹؛ بحار الانوار، ج ۳۵، ص ۲۱۲-۲۱۳.

(ب) از عطیه

عطیه گوید: از ابو سعید خدری پرسیدم: آیه (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا) [درباره چه کسانی است؟] گفت: این آیه درباره رسول خدا (صلی الله علیه و آله) و علی و فاطمه و حسن و حسین (علیهم السلام) نازل گردیده است. (۲)

۴- و از ابوجعفر امام باقر (علیه السلام)

امام باقر (علیه السلام) فرمود:

آیه (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...) درباره رسول خدا (صلی الله علیه و آله) و علی بن ابی طالب و فاطمه و حسن و حسین (علیهم السلام) نازل گردیده، و این نزول در خانه ام سلمه زوجه رسول خدا (صلی الله علیه و آله) بوده است. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) و علی و فاطمه و حسن و حسین (علیهم السلام) را فرا خواند، سپس کسائی خیبری را بر آنان پوشانید و خود با ایشان داخل آن شد، سپس گفت: «خداوندا اینان اهل بیت منند، آنان که درباره شان آن وعده را به من دادی، خداوندا! رجس و پلیدی را از آنان دور کن و پاک و پاکیزه شان گردان». پس این آیه نازل گردید، ام سلمه گفت: ای رسول خدا! من نیز با آنانم؟ فرمود: «بشارت باد تو را ای ام سلمه که تو بر راه خیری». (۱)

پاورقی:

۱- بحار الانوار، ج ۳۵، ص ۲۰۸.

۲- همان، ص ۲۰۶.

آنچه رسول خدا پس از نزول آیه انجام داد

۱- از زبان ابو سعید خدری

ابو سعید گوید:

«رسول خدا (صلی الله علیه و آله) (چهل روز صبح پس از ازدواج علی با فاطمه (علیها السلام) به درب خانه علی می آمد و می فرمود: «سلام علیکم، رحمت خداوند و برکاتش بر شما اهل البیت باد (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُمُ تَطْهِيرًا). من با هر که دشمنی کنید دشمن، و با هر که دوستی کنید دوستم». (۷۵)

۲- از زبان ابوالحمراء

ابوالحمراء گوید:

«من نه ماه یا ده ماه خدمت رسول خدا (صلی الله علیه و آله) کردم - در نه ماه شک ندارم - رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در طلوع فجر بیرون می آمد و به درب خانه فاطمه و علی و حسن

پاورقی:

۷۵- تفسیر فرات کوفی، ص ۱۲۲؛ بحارالانوار، ج ۳۵، ص ۲۰۸.

و حسین می رفت و دو بازوی درب را می گرفت و می فرمود:
 «سلام خدا و رحمت و برکاتش بر شما باد، خدای بر شما ببخشاید،
 نماز!» گوید: آنان در پاسخ می گفتند: «و بر شما باد سلام و
 رحمت و برکاتش ای رسول خدا» و رسول اکرم (صلی الله علیه و
 آله) می فرمود: (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ
 يُطَهِّرَكُم تَطْهِيرًا) «.

این حدیث با عبارات دیگری نیز از ابوالحمراء روایت شده است. (۱)

۳- از زبان امیرالمؤمنین (علیه السلام)

حارث گوید:

«امام علی (علیه السلام) فرمود: رسول خدا (صلی الله علیه و
 آله) هر روز صبح زود نزد ما می آمد و می فرمود: «نماز! رحمت
 خدا بر شما باد، نماز!» (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ
 الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُم تَطْهِيرًا) «. (۲)

۴- از زبان امام باقر (علیه السلام)

امام باقر (علیه السلام) از پدرش - امام سجاد - روایت کند که فرمود:

پاورقی:

-
- ۱- امالی شیخ، ج ۱، ص ۲۵۷. بحارالانوار، ج ۳۵، ص ۲۰۹؛ کشف الحق علامه حلی، ج ۱، ص ۸۸؛ العمدۃ ابن بطریق، ص ۱۶ - ۲۳.
 ۲- مجالس مفید، ص ۱۸۸؛ امالی شیخ، ص ۵۵، بحارالانوار، ج ۳۵، ص ۳۰۸.

« آیه: (وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا)، خاندانت را به نماز فرمان ده و بر انجام آن پایداری کن. (۱) این آیه درباره علی و فاطمه و حسن و حسین (علیهم السلام) نازل گردیده است؛ رسول خدا (صلی الله علیه و آله) بامداد هر روز به درب خانه فاطمه (علیها السلام) می آمد و می فرمود: «سلام بر شما اهل البيت» و رحمت و برکات خدا بر شما باد، خدای بر شما ببخشد، نماز! (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا)». (۲)

راوی گوید: امام باقر (علیه السلام) فرمود:

« خدای متعال پیامبرش را فرمان داد که خاندان خود را جدای از سایر مردمان ویژگی بخشد تا مردم بدانند اهل بیت او نزد خدا جایگاهی دارند که از آن مردم نیست، بدین سبب یک بار با همه مردم مورد خطابشان قرار داد و یک بار با دستور خاص». (۳)

روایت با عبارتی دیگر: در تفسیر فرات گوید: خداوند پیامبرش را فرمان داده تا خاندان خود را جدای از سایر مردم ویژگی بخشد تا مردمان بدانند آل محمد نزد خداوند جایگاه خاصی دارند که دیگر مردم ندارند، زیرا یکبار آنان را همراه با همه مردم فرمان داده و سپس با دستوری خاص ویژگی شان بخشیده است. هنگامی که خدای متعال این آیه را نازل فرمود، رسول خدا (صلی الله علیه و آله)

پاورقی:

۱- سوره طه، آیه ۱۳۲.

۲- کنز الفوائد، ص ۱۶۱ - ۱۶۲ و ۱۷۸؛ بحار الانوار، ج ۲۵، ص ۲۲۰.

۳- همان، ج ۲۵، ص ۲۱۲؛ مجمع البیان، ج ۴، ص ۳۷.

هر بامداد به گاه نماز می آمد تا به درب خانه علی و فاطمه و حسن و حسین می رسید و می فرمود: «سلام خدا و رحمت و برکات او بر شما باد». علی و فاطمه و حسن و حسین (علیهم السلام) می گفتند: «بر شما باد سلام ای رسول خدا و رحمت و برکات خداوند نیز،» سپس پیامبر دو بازوی درب را می گرفت و می فرمود: «خداى بر شما ببخشايد، نماز، نماز! (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا)». رسول خدا (صلی الله علیه و آله) هر روز پیوسته تا در مدینه بود چنین می کرد تا از دنیا رحلت فرمود.

ابوالحرء خادم رسول خدا (صلی الله علیه و آله) گوید: من دیدم که چنین می کرد. (۱)

۵- از زبان امام صادق (علیه السلام)

امام صادق (علیه السلام) از پدرش از پدرانش (علیهم السلام) روایت کند که: رسول خدا (صلی الله علیه و آله) هر روز صبح به هنگام طلوع فجر بر درب خانه علی و فاطمه (علیها السلام) می ایستاد و می فرمود:

«الحمد لله المحسن المجمل المنعم المفضل، الذي بنعمته تتم
الصالحات، سمع (۲) سامع بحمد الله ونعمته و حسن بلائه عندنا،
نعوذ بالله من النار نعوذ بالله من صباح النار، نعوذ بالله من مساء

پاورقی:

-
- ۱- تفسیر فرات کوفی، ص ۵۳۰ - ۵۳۱؛ بحار الانوار، ج ۳۵، ص ۲۰۷.
 - ۲- ابن اثیر در نهاية اللغة ماده سمع، ج ۲، ص ۱۸۱ - ۱۸۲، گوید: در حدیث آمده: «سمع سامع بحمد الله و حسن بلائه علينا». یعنی: باید بشنود شنونده و باید گواه گردد بیننده، حمد ما را بر خدای متعال بر احسانی که بر ما کرده و نعمتی که بر ما بخشیده... تا آخر.

النار، الصلاة يا اهل البيت (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ
الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا)».

حمد و سپاس خدای نیک و جمیل و نعمت بخش و زیادت افزا
را سزااست، خداوندی که با نعمت او شایستگیها به کمال رسند.
همه شنوایان و جمله گواهان باید حمد و سپاس ما از خدای متعال
را ببینند و بشوند، خدائی که نعمتش را بر ما تمام و عافیتش را بر
ما فرجام بخشید و ما را بر همه موجودات برگزید؛ به خدا پناه می
بریم از آتش جهنم، به خدا پناه می بریم از صبح جهنم، به خدا
پناه می بریم از شب جهنم! نماز، ای اهل البيت! (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ
لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا)

طبرسی گوید: این روایت را ابن عقده با سندهای خود از راههای بسیار از
اهل بیت (علیهم السلام) و غیر ایشان مانند: ابی برزه و ابی رافع آورده است. (۱)
چنانکه با عبارت دیگری از زبان امام صادق (علیه السلام) نیز آمده است. (۲)
آنچه گذشت همانندش در تفسیر آیه کریمه: (وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ...) در
تفسیر رازی و غیر او نیز، آمده است.

پاورقی:

۱- تفسیر مجمع البیان، ج ۴، ص ۳۷.

۲- تفسیر فرات، ص ۱۲۶.

احتجاج کنندگان به آیت تطهیر در فضائل اهل البیت (علیه

السلام)

۱- امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (علیه السلام)

از امام صادق از پدرش امام باقر (علیه السلام) روایت کنند که فرمود:

«علی بن ابی طالب فرمود: «خدای عزوجل ما اهل البیت را برتری بخشیده است، و چرا چنین نباشد در حالی که همو عزوجل در کتابش می فرماید: (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا). به راستی که ما را از فواحش و زشتی، از ظاهر و باطن آن، پاک و پاکیزه کرده است. پس ما بر راه حق هستیم». (۱)

۲- امام حسن بن علی (علیهما السلام)

امام حسن (علیه السلام) در دو نوبت به این حدیث احتجاج کرده است:

الف) روزی که پس از شهادت پدرش امام علی (علیه السلام)، با او به خلافت بیعت شد، او در خطبه اش فرمود: ای مردم هر که مرا می شناسد که می شناسد... تا آخر آنچه در صفحات قبل آمده.

پاورقی:

۱- کنزالفوائد، ص ۲۳۶. بحارالانوار، ج ۲۵، ص ۲۱۳ - ۲۱۴.

ب) هنگام صلح با معاویه: امام (علیه السلام) پس از معاویه سخن راند و در سخنانش فرمود:

« می گویم ای مردم بشنوید، شما را دلها و گوشهاست، پس سخنانم را فرا گیرید، ما اهل بیته هستیم که خدا با اسلام گرامی مان داشته و انتخاب و اختیار و گزینش فرموده و رجس و پلیدی را از ما دور و پاک و پاکیزه مان گردانیده است. رجس شک است و ما در خدای حق و دین او هرگز شک نمی کنیم. همو بر ما نعمت سلامت داده و دودمان ما را تا آدم (علیه السلام) از هرگونه نقص و کمبود عقلی و ناخالصی و گمراهی پاک کرده است - تا آنجا که فرمود - خدای متعال فرموده: (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا). هنگامی که آیت تطهیر نازل شد، رسول خدا (صلی الله علیه و آله) من و برادرم و مادر و پدرم را در کنار خود قرار داد و همگی مان را در کسائی خیبری که از آن ام سلمه بود در خانه ام سلمه و در روز نوبت او پوشانید و گفت: « خداوندا! اینان اهل بیت منند، اینان اهل و عترت منند، پس، رجس و پلیدی را از آنان دور کن و پاک و پاکیزه شان گردان » ام سلمه گفت: ای رسول خدا! من هم با آنان به زیر کساء بیایم؟ رسول خدا (صلی الله علیه و آله) به او فرمود: « رحمت خدا بر تو باد، تو بر راه خیر و بر مسیر نیکوئی هستی، من خیلی از تو خوشنودم، ولی این ویژه من و ایشان است. پس از آن، رسول خدا (صلی الله علیه و آله)، تا هنگامی که بقیه عمرش را در دنیا گذرانید و خداوند روح مبارکش را به سوی خود برد، هر روز در طلوع فجر نزد ما می آمد و می فرمود: « خدای بر شما ببخشايد،

نماز! (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُمُ
تَطْهِيرًا) (۱) .»

۳- ام سلمه

در تفسیر فرات و خصال و امالی صدوق و بحارالانوار - عبارت از تفسیر فرات
است - از عمره همدانیه دخت افعی روایت کنند که ام سلمه از او پرسید:

« تو عمره هستی؟ گفت: آری. پس از آن عمره از او پرسید ای
ام المؤمنین! آیا مرا از حال این مردی که در میان شما دوست و
دشمن، ضربت خورد و کشته شد آگاه نمی کنی؟ ام سلمه گفت: تو
دوستش داری؟ گفت: نه دوستش دارم و نه دشمنش شمارم! -
مقصودش علی (علیه السلام) بود - ام سلمه گفت: خدای متعال
هنگامی که این آیه را فرستاد: (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ
الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُمُ تَطْهِيرًا) هیچ کس جز جبرئیل و
میکائیل و محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین و من در آن
خانه نبود. من گفتم: ای رسول خدا! من از اهل البیت؟ فرمود: « تو
از شایسته زنان منی » ای عمره! اگر فرموده بود آری، از هر چه که
خورشید بر آن می تابد نزد من محبوبتر بود ». (۲)

پاورقی:

۱- بحارالانوار، ج ۱۰، ص ۱۴۱ - ۱۴۲: امالی ابن شیخ...

۲- در تفسیر فرات، ص ۱۲۶ دو روایت است که این یکی از آنها است. خصال صدوق، باب
السبعة، حدیث ۱۱۳: کنزالفوائد، ص ۲۳۷. بحارالانوار، ج ۲، ص ۲۱۴ و ج ۳۵، ص ۲۰۹. به نقل از
امالی صدوق: امالی، ص ۲۱۹.

۴- علی بن الحسین، امام سجاد (علیه السلام)

در امالی صدوق و احتجاج طبرسی و لهوف سید بن طاوس و بحار مجلسی روایت کنند:

« هنگامی که اسیران اهل البیت (علیهم السلام) را به شام آوردند و در آستانه مسجد در جایگاه اسیران، برپا داشتند و علی بن الحسین (علیهما السلام) که در آن روز جوانی بالغ و رشید بود در میانشان حضور داشت، مردی از اهل شام نزد آنان آمد و گفت: حمد و سپاس خدای را که شما را کشت و نابودتان کرد و شاخ فتنه را از بن برکند - و از هر گونه دشنام فروگذار نکرد - سخنانش که پایان گرفت، امام علی بن الحسین (علیهما السلام) به او فرمود: « آیا کتاب خدای عزو جل را نخوانده ای؟ » گفت: چرا [خوانده ام]. فرمود: « آیا این آیه را نخوانده ای؟ (قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَ آتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ)، بگو من هیچ پاداشی از شما نمی خواهم جز دوستی خویشاوندانم. (۱)

گفت: چرا.

فرمود: « ما آنها را مییم ».

سپس فرمود: آیا نخوانده ای: (وَ آتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ)، حق خویشاوندان را

بپرداز! (۲)

گفت: چرا.

فرمود: ما همانها را مییم. آیا این آیه را خوانده ای؟ (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ

پاورقی:

۱- سوره شوری، آیه ۲۳.

۲- سوره اسراء، آیه ۲۶.

الرَّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا).

گفت: چرا [خوانده ام].

فرمود: « ما همانانیم ».

مرد شامی دستش را به سوی آسمان برداشت و گفت: خداوندا! من توبه کرده و به سوی تو باز می گردم - سه بار این را تکرار کرد - خداوندا! من از دشمنان آل محمد و کشتندگان **اهل بیت** محمد، به سوی تو، بیزاری می جویم، من قرآن را می خواندم ولی تا امروز این را درک نکرده بودم! (۱)

۵- زید بن علی بن الحسین (علیهما السلام)

ابوالجارود گوید: زید بن علی بن الحسین گفت:

« نابخدانی از مردم گمان دارند که خداوند در این آیه (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ...) زنان رسول خدا (صلی الله علیه و آله) را اراده فرموده است. آنان دروغ گفته و گناه کرده اند. به خدا سوگند اگر زنان پیامبر را اراده فرموده بود می فرمود: لیذهب «عنکن» الرجس و «یطهرکن» تطهیرا، و ضمیر خطاب مؤنث می آورد، چنانکه فرموده: (و اذکرن ما یتلی فی «بیوتکن» (۲) ولا تبرجن (۳) و «لستن» کاحد من النساء) (۴) ».

پاورقی:

-
- ۱- امالی صدوق، مجلس ۳۱، حدیث ۳؛ احتجاج طبرسی، ص ۱۵۷؛ لهوف سید بن طاوس و بحار الانوار، ج ۴۵، ص ۱۶۵ - ۱۶۶.
- ۲- سوره احزاب، آیه ۱۴.
- ۳- سوره احزاب، آیه ۳۳.
- ۴- سوره احزاب، آیه ۳۲.

وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ

ساعت : ۱۹/۱۸

روز : یکشنبه

۰۹ / خرداد ماه / ۱۳۹۵

کرمرضا خزلی

یار مهربان

www.bagheminoo.com

baghemino.1339@gmail.com

Tel:09125411283-09356411283

کمرضا خانی